

Stockholm den 14 april 2025

R-2025/0116

Till Justitiedepartementet

Ju2024/02620

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 14 februari 2025 beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Säkerhetsprövningar - nya regler (SOU 2024:88).

Sammanfattning

Advokatsamfundet tillstyrker förslaget om införande av föreslagna ändringar i 2, 3 och 5 kap. säkerhetsskyddslagen samt föreslagna ändringar i lagen om offentlig anställning, lagen om fullmaktställning och säkerhetsskyddsförordningen.

Synpunkter

I kommittédirektiv 2023:91 anförs att syftet med utredningen bland annat är att öka rättssäkerheten och förutsebarheten för såväl enskilda som verksamhetsutövare.

När det gäller säkerhetsprövningar ligger det i sakens natur att rättssäkerhetshänsyn och förutsebarhet ställs mot nationell säkerhet. Till exempel innebär en överprövningsmöjlighet av säkerhetsprövningsbeslut – per definition - en ökad risk för att skyddsvärda uppgifter sprids. Säkerhetsprövningar innefattar inte sällan svåra avvägningar mellan, å ena sidan, den enskildes intresse av insyn och, å andra sidan, motpartens behov av att skyddsvärd information inte röjs. Vid en säkerhetsprövning kommer den enskilde ofta tvingas att förlita sig på myndigheter och andra arbetsgivare, utan möjlighet att kontrollera uppgifter eller påståenden. Regler kring säkerhetsprövning bör emellertid så långt möjligt säkerställa att båda parter ges

likvärdiga möjligheter att tillvarata sina rättigheter, i enlighet med principen om ”equality of arms”.

Advokatsamfundet delar utredningens uppfattning angående behovet av en definition av vad som avses med en grundutredning och en ny bestämmelse om vilka personliga förhållanden som bör omfattas av en grundutredning. Vidare anser Advokatsamfundet att utredningens förslag om införandet av bestämmelser avseende motivering av säkerhetsprövningsbeslut är positivt. Införandet av nämnda bestämmelser gynnar förutsebarheten och rättssäkerheten.

Möjlighet till överprövning

Advokatsamfundet delar utredningens uppfattning att det finns behov av möjlighet att överpröva säkerhetsprövningsbeslut för arbetstagare, anställd hos verksamhetsutövare eller hos en aktör som har säkerhetsskyddsavtal med en verksamhetsutövare. En sådan möjlighet skulle främja rättssäkerheten.

När det gäller frågan om huruvida överprövningen ska anförtros en ny myndighet, en nämnd, såsom utredningen föreslår, kan Advokatsamfundet konstatera att det ur ett rättssäkerhetsperspektiv vore bäst om överprövningen kunde ske i domstol, med den offentlighet som därmed följer. Förslagsvis att överprövning anförtros en av de större tingsrätterna och vissa utvalda domare. Att en och samma domstol avgör överprövningsärenden skulle ge bäst förutsättningar för en enhetlig praxisbildning. Rådande sekretessbestämmelser skulle därvid kunna användas för att skydda känsliga uppgifter.

Såsom utredningens förslag förstås kommer nämndens arbete och beslut inte att vara offentliga. Det innebär till exempel det inte kommer att kunna utvecklas någon praxis som parterna kan ta del av. Den föreslagna möjligheten till överprövning inger därmed betänkligheter ur legalitetssynpunkt, framför allt den enskildes möjlighet att förutse vad som krävs för en godkänd säkerhetsprövning. Ett alternativ som utredningen bör överväga är att överprövningsbeslut ska vara offentliga, men anonymiserade, enligt samma modell som beslut från Advokatsamfundets disciplinnämnd. Det skulle ge parterna möjlighet att ta del av den praxis som skapas vid överprövning. Utredningens förslag med särskilt utsedda ombud skulle, i någon mån, kunna kompensera för det informationsunderskott som den enskilde uppenbart kommer att ha, men eftersom ombuden, enligt utredningens förslag, kommer att åläggas sekretess mot sina ”klienter”

avseende vissa uppgifter, är det svårt att överblicka vilken insyn den enskilde kommer att få i processen.

Advokatsamfundet kan inte uttala sig om lämpligheten av införandet av en nämnd för överprövning, då det hänger ihop med den tänkta nämndens organisation och verksamhetsformer, vars utformning är oklar. Det kan därvid noteras att utredningen föreslår att en organisationskommitté ska lämna förslag på instruktion för nämnden. Advokatsamfundet vill särskilt framhålla att det, för den tänkta nämndens legitimitet, är avgörande att nämndens sammansättning och organisation utformas på sådant sätt att dess opartiskhet och oberoende garanteras. Särskilt viktigt är detta eftersom nämndens arbete och beslut, såsom det får förstås, inte kommer att vara offentligt.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander